

СОЦІАЛЬНА ПОСЛУГА – ВАЖЛИВА КОМПОНЕНТА СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

В умовах європейської інтеграції виникає необхідність реформування складових соціальної сфери, зокрема, соціального захисту населення.

Соціальний захист передбачає підтримку населення при виникненні соціальних ризиків. Окрім власне самих виплат, що здійснюються з метою підтримки населення у вигляді матеріальної допомоги, населення отримує різного роду соціальні послуги.

Законодавче визначення соціальної послуги міститься в Законі України «Про соціальні послуги» [1]. Проте, воно не характеризує соціальну послугу взагалі. Адже, даним законодавчим актом регулюються особливості надання соціальних послуг для осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. Ця функція покладена на державу. Ми вважаємо, що даного роду соціальні послуги можна назвати державними соціальними послугами.

Джерелами фінансування державних соціальних послуг є державний та місцевий бюджети, Пенсійний фонд, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Місцеві бюджети є провідним джерелом фінансування соціальних послуг. До їх переліку відносяться: догляд, підтримане проживання, паліативний догляд, влаштування до сімейних форм виховання, соціальна адаптація, соціальна інтеграція та реінтеграція, соціальна реабілітація, надання притулку, кризове та екстрене втручання, соціальний супровід, консультування, посередництво, соціальна профілактика [2].

Соціальні послуги по догляду найбільш розповсюджені. Населення достатньо проінформоване щодо особливостей їх отримання.

Соціальні послуги по догляду здійснюються через соціальне обслуговування у відділеннях соціальної допомоги вдома, територіальних центрах, будинках-інтернатах та інших установах, що надають свої послуги особам похилого віку, особам з психічними захворюваннями, інвалідам, дітям-інвалідам, дітям з психічними захворюваннями, особам, які потребують паліативної допомоги.

Соціальні послуги, що надаються державними установами бувають платними та безкоштовними. Право на безкоштовне отримання соціальних послуг має обмежене коло осіб, що визначене законодавчо.

Обсяги фінансування соціальних послуг, що надаються за рахунок бюджетних коштів останніми роками скорочуються, що спричинено необхідністю економії бюджетних коштів. Це призводить до скорочення кількості установ, що надають державні соціальні послуги, зокрема, будинків інтернати для інвалідів та громадян похилого віку, а також кількості осіб, що їх отримують (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість будинків-інтернатів для громадян похилого віку та інвалідів (дорослих та дітей) за 2009-2014 роки

Показники	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Тпр.,%
Кількість будинків-інтернатів, усього	325	323	324	324	323	290	-10,2
- для дорослих	270	268	269	269	270	241	-10,7
- для дітей та молоді	55	55	55	55	53	49	-7,5
Кількість обслуговуваних осіб, усього	54965	54595	54626	54770	54750	47267	-13,7
- дорослих	48028	47716	47738	47471	48297	41269	-14,6
- дітей	6937	6879	6888	6799	6453	5998	-7,1

* побудовано автором за даними Державної Казначейської служби України [3]

Брак бюджетних коштів та необхідність їх економії при зростанні кількості осіб, що потребують отримання соціальної послуги стають причиною залучення додаткових джерел фінансування з недержавного сектору (кошти громадських організацій, благодійних організацій, волонтерських організацій, кошти фізичних осіб).

Пенсійним фондом України крім головної його задачі – виплати пенсійного забезпечення, здійснюється надання соціальних послуг. Соціальною послугою, що надається Пенсійним фондом є допомога на поховання пенсіонера.

Матеріальне забезпечення та надання соціальних послуг за такими видами як соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності та медичне страхування з 1 січня 2015 року було передано Фонду соціального страхування України.

За рахунок даного фонду надаються такі соціальні послуги:

- послуги професійної реабілітації, включаючи збереження робочого місця, навчання або перекваліфікацію, якщо загальна тривалість професійної реабілітації не перевищує двох років;

- послуги соціальної реабілітації, включаючи придбання автомобіля, протезів, допомогу у веденні домашнього господарства, що надаються відповідно до законодавства [4].

Державна служба зайнятості – виконавча дирекція Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття забезпечує надання таких соціальних послуг: професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації та профорієнтація; сприяння у працевлаштуванні через надання інформаційних, консультаційних та профорієнтаційних послуг, створення банку вакансій та пошуку підходящої роботи, працевлаштування громадян на вільні та новостворені робочі місця, працевлаштування неконкурентоспроможних верств населення на заброньовані робочі місця, у тому числі за рахунок надання дотацій роботодавцям та шляхом організації підприємницької діяльності, підвищення конкурентоспроможності незайнятих громадян шляхом організації професійного навчання, організації тимчасових громадських робіт тощо.

Отже, держава має значні обсяги соціальних зобов'язань не тільки за матеріальними виплатами, а й по наданню соціальних послуг. З метою подолання проблем фінансового забезпечення системи соціального захисту населення пропонуємо надавати більшу кількість платних соціальних послуг, активніше залучати кошти недержавного сектору.

Література

1. Закон України від 19 червня 2003 року «Про соціальні послуги» – Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/966-15>

2. Наказ Міністерства соціальної політики України від 20 січня 2014 року «Порядок визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах». – Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0253-14>

3. Соціальний захист населення України у 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 роках. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Закон України від 28 грудня 2014 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці». – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/77-19>.